

EVIDENSFORÆLDRE

Anmeldelse af Benny Lihme

Forældre bør ha et lager fullt av ideer

LILLEMOR MÅ TY TIL MANUALEN.

Det meste amerikanske forældretræning indebærer en uhyrlig infantilisering af forældrene. De placeres i – og placerer sig selv i – en rolle, hvor de på nærmest masochistisk vis gør sig til genstand for de professionelle definition af dem og deres situation. Dr. Phil på TV3 er her et udmærket udstillingsvindue. I nærværende bog er det stærkt forældrediskriminerende amerikanske tegninger, der illustrerer hele tilgangens infantiliserende opfattelse af de dumme og uformående forældre.

Det utrolige er sket: professionelle behandleres evidenstankegang er nu på vej ind i den almindelige familie med almindelige besværligheder i opdragelsen af børnene. Og det er ikke blot TV-oraklet Dr. Phil vi taler om.

Forestillingen om evidensforældre rejser det spørgsmål, om familien fortsat med rimelighed kan betragtes som en familie. Eller om den ikke nærmere er ved at tage form af et dehumaniserende effektivitets og manualbaseret laboratorium for forældres stimulus-response management af deres børn.

Er evidensstankens implementering i det almindelige familieliv begyndelsen på en adfærdsteknologisk Skinner dystopi?

Norge er det land i Norden, der mest ihærdigt indkøber amerikanske familiebehandlingsprogrammer. I flere tilfælde, som eksempelvis MST (Multi Systemisk Terapi) og PMT (Parents Management Training) har Danmark lagt sig i kølvandet på nordmændene. Så vidt jeg er orienteret, gælder dette dog ikke "The Incredible Years"-programmet, som er importeret til Norge (interesserede kan opnå akkreditering via Norge) fra The Parenting Clinic ved University of Washington School of Nursing i Seattle.

Programmets udvikler er Dr. Carolyn Webster-Stratton. Hun har fra begyndelsen af 1980'erne arbejdet med forældregrupper med børn, der har adfærdsvanskeligheder. På trods af at hendes hovedværk "The Incredible Years" ikke er oversat til dansk (foruden nærværende norske 5. oplags version findes den også i svensk oversættelse), må Webster-Stratton betragtes som en af de absolutte stjerner indenfor branchen (som det er almindeligt ved amerikanske universiteter har også denne Dr. kommercielle interesser i programmets udbredelse).

I modsætning til efterkrigstidens Dr. Benjamin Spock og hans erklærede kærlighed til common sense i "Bogen om barnet", er det ikke navnet der gør det i dag. Webster-Stratton sælger ikke qua hendes navn, men qua at hendes program lanceres som værende "empirisk valideret", "evidensbaseret", "best practice", har opnået reviews som "blueprint" (model til efterfølgelse) osv.

Denne videnskabelige legitimering går først og fremmest på det mest brugte ord i programmet, nemlig effektivitet ("Effektive kommunikationsfærdigheder", "Seks trin for effektiv problemløsning", "Ignorering – en af de mest effektive teknikker", "effektive måder at give besked på", "Hvordan man roser mere effektivt" osv). Den videnskabelige tilgang beskæftiger sig således ikke med familien som sådan i dens dynamiske, komplekse kulturelle og samfundsmæssige sammenhæng. Den beskæftiger sig så godt som udelukkende med spørgsmålet om den adfærds-korrigerende effekt af programets interventioner.

Der er altså på ingen måde tale om en form for adfærdsvidenskab, som har af-dækket endsige opfundet noget nyt. Faktisk er det fornuftige og givende ved Webster-Strattons bog dens samling og klare fremstilling af common sense råd til forældre. I den forstand er der ingen forskel på Dr. Spock og Dr. Webster-Stratton, idet begge baserer selve den pædagogiske tænkning på common sense i forbindelse med dagligdags problemer som børnenes sengevædning, overdrevne tv-kiggeri, ulydighed, lyven og stjælen, aggressionsudbrud osv.

Det nye ligger udelukkende i det ydre, i sceneopbygningen og udviklingen af mål-bare programmer/teknologier. Og her har "The Incredible Years"-programmet selvfølgelig en pointe og en mission. For det er da et problem, at så mange forældre ikke formår at omsætte common sense til common praksis.

For en sikkerheds og dollarens skyld har denne form for behandlingsimperialisme i øvrigt udpeget alle forældre som målgruppe. Selv om programmet er udviklet i forhold til familier med mere erklærede

opdragelsesvanskeligheder, betones det flere gange, hvor svært det er at være forældre idag (en tegning hvor et barn hænger i gardinerne lader en afslappet far udbryde, at "Alle forældre har sådanne problemer").

Spørgsmålet er så, om danske familier vil konstituere deres liv på baggrund af et meget amerikansk program som dette – om hellige og uhellige familier herhjemme vil kaste sig i armene på behaviorisme og evidens og have store institutionslignende behandlingsplaner hængende på køleskabsdøren til daglig afkrydsning.

Det er vel overflødig at bemærke, at denne gennemført autoritære familiekonserverende tilpasningsteknologi ikke på noget tidspunkt inddrager børnene. Tværtimod gøres deres selvstændighedsudtryk som vrede, oprørstrang mm til mål for programmets interventioner på linje med deciderede adfærdsproblemer.

Den norske professor Willy-Tore Mørch har i bogens forord ingen betænkeligheder, whatsoever. For ham som videnskabsmand, er det der tæller, at han her kan introducere en effektiv "empirisk dokumenteret og manualbaseret form for behandling". Med en naturlighed, som kun kan skyldes denne tilgangs blindhed overfor et reflekteret syn på sig selv, lancerer Mørch i rendyrket form forældrene som deres børns terapeuter: "Forældrene bliver behandlernes forlængede arm ind i familien". Og kan altså blive de bedste terapeuter for deres egne børn, hvis de oplæres og vejledes af dette programs behandlere.

Programmets effektivitet er jo angiveligt evidenter (hvilket MST-programmet også nåede at være i nogle år inden et Campbell-review sagde noget andet!). Forældrene skal blot følge, ja, være tro mod programmet. Hvoraf det kan sluttes, at går det alligevel galt med barnet og dets fejludvikling fortsætter, ja, så må det jo være forældrenes egen fejl. I hele konceptet ligger forestillingen om den kontrollerede, rationelle og programmerede opdragelse, hvor evidensforældrene har mulighed for at have styr på det hele. Går det så alligevel ikke som Skinners efterfølgere har sagt at det vil gå, er det fordi forældrene ikke har fulgt programmet.

Hvordan set det rent faktisk ud i den

evidensbaserede familie? Man har f.ex. en "belønningsmenu" eller "forstærkningsplan" (Skinner forlod straf til fordel for belønning eller udslukning/ignorering). Da ros og anerkendelse er det mest effektive i opbygningen af selvtillid hos barnet, gælder det om at bygge "en konto af selvtillid op hos barnet". En håndfast belønning – i modsætning til social belønning (kærlighed nævnes ikke...) – kan være brug af klistermærker. Hvis to søskende, der har det med at toppes med hinanden, klarer at lege i 30 minutter uden at skændes, modtager de begge et klistermærke. Dette sættes ind på rosekontoen og kan, når der er tilstrækkeligt meget på kontoen, bruges til at købe goder for hos forældrene.

Som eksempler på træk på kontoen kan nævnes ti minutters ekstra legetid sammen med en forældre, en ekstra godnathistorie, at have en ven på overnatningsbesøg, sidde på fars plads ved aftenmåltidet osv. Eksemplerne på "håndfast belønning" er i princippet legio. Det problem der kan ligge i, at barnets ganske almindelige rettigheder (selv vælge det frugt, det vil spise, cykle til skole, adgang til tuscher og farveblyanter mm) omdefineres til noget som barnet skal købe via de optjente klistermærker, diskuteres ikke. Denne terapeutgørelse er i sine konkrete former et eksempel på, hvordan selve forestillingen om, hvad en familie er, omdefineres.

Nu er det jo ikke altid det går, som manualens evidensbaserede statistiske gennemsnit har forudset det. Så selvom straf er et fyord, kan der dog blive tale om f.ex. systematisk ignorering af barnet og effektiv brug af "tænkepauser". Som i ishockey bruges "time-out" ud fra det kendte amerikanske fængslingsprincip "three strikes and you are out". Har barnet været ulydigt tre gange, har det fået de tre streger, der fører til f.ex. fem minutters en-rumsanbringelse et eller andet sted i hjemmet. Gennemgående er princippet, at konsekvenser af barnets uønskede adfærd skal være umiddelbare, kortvarige og relevante, samtidig med at barnet hurtigt skal gives en chance for at prøve om igen og lykkes.

For så vidt er det både fornuftigt og hensigtsmæssigt at gå uden om straf i op-

dragelsen. Alligevel står man tilbage med det problem, at selvfølgelig er der også straf i dette koncept. I stedet for at kalde en spade for en spade maskeres det blot i adfærdsterapeutisk retorik under overskrifter som "ignorering", "tab af privilegier", time-out defineres positivt som en "tænkepause" osv.

Følelseslivets psykologi er per definition ikke en del af det behavioristiske program. Forældre skal således ikke vise deres (sande) følelser overfor børnene, da det skønnes ineffektivt. Dommeren som vi kender ham fra retssalene er her forbilledet: "en rolig, saglig og venlig holdning er afgørende, når man skal bestemme og gennemføre konsekvenser" (ta' den, Fulton-skipper!).

B.F. Skinner og behaviorismens stimulus-response model har aldrig haft større indflydelse end i disse år. En psykologi og pædagogik som udelukkende baserer sig på målbar adfærd, passer jo som fod i hose til de aktuelle styringspolitiske forestillinger, hvor pædagogiske og sociale indsatser skal være baseret på såkaldt evidensbaseret viden.

Vil man danne sig et indtryk af denne Skinner-import fra USA, er det blot at ryste op med kr. 3.600,- til Styrelsen for Social Service under Socialministeriet, når de inviterer til møde med udviklerne bag de evidensbaserede metoder som PMT, MST, MTFC, PALS.... (LO-Skolen d. 22.-23. maj).

Skinner kan af gode grunde ikke komme. Ej heller hans erklærede elev Gerald Patterson. Til gengæld kommer Pattersons kollega og medudvikler af Parent Management Training Marion Forgatch til Helsingør helt ovre fra Oregon.

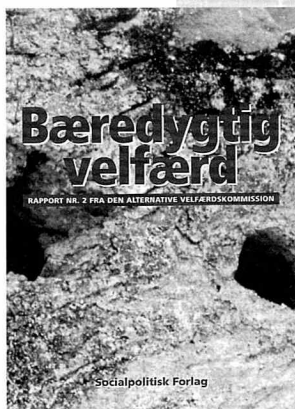
*) dystopi = en negativ utopi à la Orwells "1984". I bogen "Har vi råd til frihed?" er Skinners svar på hans eget spørgsmål nedslående. Han så menneskenes redning i en konsekvent brug af adfærdsterapi ikke mindst i opdragelsen af børnene.

Carolyn Webster-Stratton:

De utrolige årene. En vejledning i problemløsning for foreldre med barn i alderen 3-8 år. Gyldendal Akademisk, 5. oplag 2004. 256 sider.

Birthe Gamst, Bente Rich og Per Schultz-Jørgensen (red.): BÆREDYGTIG VELFÆRD. Den Alternative Velfærdskommission. Socialpolitisk Forlag, 2006.

Mens Regeringens Velfærdskommission har haft 32 millioner at gøre godt med, har DAV, Den Alternative Velfærdskommission, klaret sig med frivillig arbejdskraft og nogle fonds- og støttebeløb, som vel i størrelse svarer nogenlunde til kaffekassen hos de regeringsnedsatte. Allerede da Regeringen offentliggjorde kommissorium og sammensætning af dens velfærdskommission, lød kritikken, at der her var tale om en alt for snæver og økonomisk vinkel på spørgsmålet om fremtidens velfærd.

I regi af Socialpolitisk Forening har DAV som en anden terrier bidt sig fast i kritikken af denne åbenlyse indsnævrede velfærdsopfattelse. Først med social- og nationaløkonomen Bent Rold Andersen som formand, sidenhen (da denne måtte trække sig pga sygdom) med psykologen Per Schultz-Jørgensen som formand.

Med deres publikationer har DAV ikke kun ageret skygge og mandsopdækker af regeringskommissionen. Men også, via Socialpolitisk Forenings eget forlag, lykkedes med at udvide velfærdsagendaen og selvstændigt rejse de spørgsmål, politikere og befolkning bør forholde sig til, hvad den fælles fremtid angår.

Mens rapport nr. 1 fra DAV i stor udstrækning var defineret af modstanderne i Regeringskommissionen, den udgjorde en kritik af Regeringens Velfærdskommission, men opstillede dog også nogle alternativer (Per H. Jensen, Henrik Herlov Lund, Per Schultz-Jørgensen, Bente Schwartz: Velfærdssamfundets fremtid, 190 sider, 2005)*, så er den nye rapport (Birthe Gamst, Bente Rich, Per Schultz-Jørgensen: Bæredygtig velfærd (186 sider, 2006) en decideret overskridelse af Regeringskommissionens dagsorden. Bogens samling af artikler er således opdelt i tre hoveddele – velfærdsstatens beskyttelse og udfordringer, socialt medborgerskab og det gode liv – med den samlede hensigt at gøre spørgsmålet om velfærd langt bredere end tilfældet har været det hos Regeringens Velfærdskommission. "Velfærd er også indhold i livet og perspektivet i fællesskabet", som det skrives i forordet. Eller sagt på en anden måde, denne DAV rapport nr. 2 vil have "velfærd med substans" og ikke kun økonomiske rammeberegninger.

Således folder der sig en velfærdsdagsorden ud, som både implicerer medborgerskab, solidaritet, anerkendelse, køn, familierpolitik mm. Og, såmænd, børnevelfærd. Selv om det hele jo handler om fremtidens samfund, er børnene som selvstændige væsener stort set fraværende i rapporterne fra Regeringens Velfærdskommission. Hos DAV er det psykologiprofessor og familieforsker Per Schultz-Jørgensen, der har taget spørgsmålet om "børnevelfærd" op.

Med venlig tilladelse fra DAV trykker Social Kritik netop dette indlæg (Rapport nr. 2, s. 103-116).

li-

*) Socialpolitisk Forening har også udsendt en kort sammenfatning, en slags folkeudgave, af DAV's bud på velfærdssamfundets fremtid: Per Schultz-Jørgensen og Lole Møller (red.): 10 skarpe om velfærd. 63 sider, 2005.